

Drabbade har fördel av en central stödinrättning efter allvarliga händelser - stödcentrum

Kerstin Bergh Johannesson & Per-Olof Michel

Bakgrund

Att etablera ett stödcentrum skapar ett organisatoriskt ramverk för stödsatser både i en akutfas och över tiden efter en allvarlig händelse, vilket underlättar koordineringen av en effektiv insats. Vid en sådan "one-stop-shop" eller stödcentrum kan drabbade och andra inblandade få tillgång till information och stöd efter behov. I den mest akuta fasen kan vissa funktioner i en sådan one-stop-shop lokaliseras nära platsen för händelsen.

Internationellt har denna typ av stödcentrum benämnts för Information and Advice Centre (IAC), the Reception, Information and Support Centre (RISC), samt the Family Assistance Center (FAC). Ytterligare ett exempel: I Jerusalem hade förberedelser gjorts så att i samband med en allvarlig händelse kommunen ställde om delar av sin organisation till vad som benämndes "Jerusalem Emergency Team" (JET). Det innebar att många som arbetade i kommunen hade alternativa uppgifter i samband med allvarliga händelser, till exempel, att bemanna stödtelefoner, samlas som stödpersoner, åka till sjukhus för att hjälpa anhöriga att få tag på sina skadade familjemedlemmar etc. I vårt land finns också goda erfarenheter av stödcentrum i Uppsala efter tsunamikatastrofen 2004.

Exakt hur ett stödcentrum bör vara organiserat, utformat och lokaliserat beror på ett antal olika faktorer om till exempel, art och grad av händelse, vilken kommun/region som är drabbad, kulturella och andra aspekter. Generellt sett utgörs ett stödcentrum av en central plats där drabbade, anhöriga, insatspersonal och andra som är inblandade kan få svar på sina frågor som uppstått som följd av händelsen. Ett stödcentrum består av en yttre reception och en inre mottagning där olika former av stödfunktioner är placerade. Även om stödcentra ska vara centralt lokaliserade behöver naturligtvis inte alla funktioner nödvändigtvis vara lokaliserade på samma plats men däremot kan man få hänvisning till alla insatser vid ett stödcentrum.

Hur länge ett stödcentrum tidsmässigt är aktiverat beror åter på flera olika faktorer. I större städer med oftare förekommande allvarliga händelser ter det sig rimligt att det existerar ett eller flera etablerade stödcentra med låg och varierande grad av bemanning men där man genom goda förberedelser och övningar snabbt kan bemanna olika funktioner, exempelvis som i Jerusalem. I vissa regioner på landsbygden kanske flera kommuner tillsammans med landsting och länsstyrelse organiserar gemensamt stödcentrum som på samma sätt snabbt kan aktiveras och lokaliseras där de bäst behövs. I vissa kommuner kanske man bara aktiverar stödcentra vid större händelser och sedan stänger när behoven av stöd och koordinering inte längre finns där medan man på andra platser måste behålla sådana stödcentra i flera år.

Funktioner

Ett stödcentrum bör kunna tillhandahålla följande funktioner:

1. En reception för information, rådgivning och hänvisning för drabbade, anhöriga, insatspersonal och andra inblandade. Stödcentrum kan också inneha rollen som informationscentrum för media även om den funktionen lokalmässigt bör vara helt skild från var man förmedlar stöd till drabbade. Råd och stöd till drabbade måste kunna förmedlas utan närgången och inträngande bevakning av representanter för massmedia.
2. Stödfunktion: för att hjälpa drabbade att hantera händelsen genom till exempel tidigt praktiskt, socialt och psykologiskt stöd, screening samt även med möjlighet för stöd till individer med bakgrund i olika kulturer och samfund. Speciell uppmärksamhet bör vara riktad mot sårbara grupper som till exempel barn och marginaliserade individer. Utöver det kan stödcentrum också ha rollen att sammanställa, arkivera och administrera alla data relaterade till händelsen vilket kan ha betydelse både för uppföljning men även för forskning.
3. Koordinerande funktion: för att koordinera insatser när det gäller alla former av stödinsatser för att hjälpa drabbade att få det stöd som de efterfrågar till exempel ärenden som rör rehabilitering eller juridik och försäkringar.
4. Förbereda fortsatt stöd för dem som behöver det över längre tid.

Källor

Smeets EC, de Ruijter AM. Community-based interventions working draft. Amsterdam: Impact Dutch knowl-edge and advice centre for post-disaster psychosocial care. 2006.

Seynaeve GJR. (Ed). Psycho-social support in situations of mass emergency. European Policy Paper concerning different aspects of psychosocial support involved in major accidents and disasters. Ministry of Public Health, Brussels, Belgium, 2001. ISBN: D/2001/9387/1.

Socialstyrelsen. Krisstöd vid allvarlig händelse, Utlåtande från experter. Stockholm: Socialstyrelsen, 2008.

Socialstyrelsen. Husraset vid bröllopfesten i Jerusalem 2001. Kamedorapport nr. 85 . Stockholm: Socialstyrelsen, 2005.